

Söderköpings kommun

LOKALT DEMENSVÅRDSPROGRAM SÖDERKÖPINGS KOMMUN

Reviderad 2016-10-31, ansvar kommunens demenssjuksköterska

INLEDNING

Demenssjukdom innebär att man lever med en nedsatt kognitiv förmåga. Demenssjukdom är obotlig, progressiv och dödlig och drabbar ca 25000 svenskar varje år. Det totala antalet demenssjuka i Sverige beräknas idag till närmare 160 000 personer, en siffra som kommer att stiga i takt med att den äldre befolkningen ökar i antal. Det finns många varianter av sjukdomen och symtomen är komplexa och mycket individuella. Gemensamt är att det är hjärnans kapacitet som påverkas. I senare skede drabbas även fysiska funktioner. Alla med en demenssjukdom kommer att få ett omfattande behov av hjälp och stöd för att klara av sin vardag. Denna text är baserad på Hälso- och sjukvårdslagen samt Socialstyrelsen och de Nationella riktlinjerna, Socialtjänstlagen och Lagen om stöd och service.

KOMMUNENS ANSVAR

Demensvården i kommunen utgår från nationella riktlinjer. Kommunen kan ge hjälp och stöd i vardagen för såväl den demenssjuke som för närstående. När den egna förmågan sviktar kan olika former av stöd erbjudas med utgångspunkt i den enskildes behov.

DEMENSUTREDNING OCH DEMENSSJUKSKÖTERSANS ROLL

Det är viktigt att hälso- och sjukvården och socialtjänsten samverkar för att tidigt upptäcka eventuell demenssjukdom så personen kan få adekvat vård och omsorg. Enligt de Nationella riktlinjerna för vård och omsorg av personer med demenssjukdom (2010) är en basal demensutredning en förutsättning för att kunna ställa diagnos (Socialstyrelsen, 2010).

En demensutredning fyller tre syften:

- Att utesluta andra orsaker än demenssjukdom som förklaring till personens kognitiva problem.
- Att konstatera eventuell förekomst av demenssjukdom och om möjligt vilken typ det handlar om.
- Att se vilka funktionsnedsättningar som demenssjukdomen medför och vidare att identifiera personens behov av stöd.

Det finns ingen enkel utredningsmetod som kan fastställa om en person har en demenssjukdom. Diagnostiken grundar sig i stället på en sammanvägd bedömning. Blodprovstagning och strukturell avbildning av hjärnan med datortomografi eller magnetkamera ska ingå.

Vid en basal demensutredning i sker en samverkan mellan kommunen och Region Östergötland via den kommunanställda demenssjuksköterskan. Sjuksköterskan får en vårdbegäran från remitterande läkare på vårdcentralen angående önskan om att göra en

demensutredning. Demenssjuksköterskan har en samordnad funktion, genom att kontakta patienten för att boka ett hembesök tillsammans med arbetsterapeut. Demenssjuksköterska och arbetsterapeut i kommunen ansvarar för att göra en strukturerad anamnes, intervju med anhöriga, bedöma fysiskt och psykiskt tillstånd, kognitiva test (MMSE-SR, kognistat och klocktest) samt bedömning av funktions och aktivitetsförmåga. Kommunens personal sammanställer och dokumentera, och lämnar dokumentationen vidare till remitterande läkare på ansvarig vårdcentral. Remitterande läkare ansvarar sedan för fastställande av diagnos samt eventuell medicinsk behandling.

Demenssjuksköterskan ansvarar även för att ge information till patienten/anhöriga om vilka insatser som finns att tillgå inom kommunen t.ex. anhörigstöd/avlastning, anhörigutbildning/anhörigträffar och dagverksamhet Solskenet.

Vissa personer bedöms behöva mer ingående utredning på grund av svårbedömda symptom och dessa remitteras av primärvården direkt till Geriatriska kliniken, Vrinnevisjukhuset, för en utvidgad utredning av specialistteam. Denna verksamhet sköts helt av Region Östergötland.

Behovet av regelbunden uppföljning är viktig för att följa förändringar i sjukdomen, behov av medicinska och sociala åtgärder samt att se till att dessa tillgodoses. I Söderköpings Kommun följer man *Vårdprogram för basal kognitiv utredning i Östergötland och Vårdprocessprogram Demens Östra länsdelen*, vilka är styrande vad gäller innehåll och förfarande i utredning och uppföljning (Vårdprocessprogram Demens Östra Länsdelen, 2014).). Patienten som får en demensdiagnos ska följas upp inom sex månader av ansvarig vårdcentral. Inför uppföljningen kontaktar demenssjuksköterskan patienten för att boka ett hembesök tillsammans med arbetsterapeut. Demenssjuksköterska och arbetsterapeut ansvarar för att göra en uppföljnings-anamnes, ge stöd till anhöriga genom att erbjuda och informera om anhörigträffar, utbildning i demenssjukdom, dagverksamhet Solskenet, avlösning i hemmet. Demenssjuksköterskan och arbetsterapeut gör även en uppföljning angående det fysiska och psykiska tillståndet, kognitiva test (MMSE-SR, kognistat och klocktest), samt bedömning av funktions och aktivitetsförmåga. De sammanställer underlagen och lämnar dokumentationen vidare till remitterande läkare. Remitterande läkare kallar sedan patienten till ett läkarbesök och ansvarar sedan för fortsatt medicinsk behandling.

INSATSER/BISTÅND

Till alla med behov erbjuder kommunen t.ex. hemtjänstinsatser, anhörigstöd, dagverksamhet, avlösning och olika boendeformer. Söderköpings kommun erbjuder även kostnadsfri avlösning i hemmet med upp till 10 timmar/månad/närstående.

Nedan beskrivs verksamheter specifikt anpassade för personer med demenssjukdom.

DAGVERKSAMHET.

Biståndshandläggare gör en bedömning och fattar beslut om behov av dagverksamhet finns. Solskenet som är en anpassad dagverksamhet för personer med demenssjukdom som finns i anslutning till ett av kommunens demensboende. Den är öppen alla vardagar och där får den demenssjuke möta personal med spetskompetens inom demens. Dagarna struktureras efter personernas individuella behov och önskemål.

SÄRSKILT BOENDE

Vid mer omfattande omvårdnadsbehov kan ansökan om särskilt boende bli aktuellt. Det är den enskilde själv som ansöker och beviljas av biståndshandläggare. Boende erbjuds utifrån behov, egna önskemål och ledig plats på något av kommunens äldreboenden, varav två är demensboenden där man behöver ha en demensdiagnos för att få flytta in. Personal genomgår kontinuerligt utbildning i demensomvårdnad. Personcentrerad omvårdnad är den övergripande målsättningen. Levnadsberättelsen är en viktig del i den personcentrerade omvårdnaden i särskilt boende.

DEMENTSTEAMET

Demensteamet i Söderköping är ett tvärprofessionellt demensteam med olika professioner (specialistsjuksköterska, specialistundersköterska) samt ett teambaserat arbetssätt och en viktig samordningsfunktion. Demensteamet har till uppgift att verka för en så god livskvalitet som möjligt för alla i kommunen med demenssjukdom och deras anhöriga. Detta görs på ett personcentrerat arbetssätt.

Demensteamet utbildar och handleder kontinuerligt all vårdpersonal i Söderköpings Kommun både inom hemtjänst och vårdboende. De vänder sig även till privata utförare inom kommunen. Ett årligt utbildningstillfälle i demens genomförs för alla nya sommarvikarier. Demensteamet ger även återkommande utbildningar i demens till framtida undersköterskor på både vuxenutbildningar samt gymnasieutbildningar på kommunens gymnasieskola och årliga utbildningar av demens på anhörigträffar. Demensteamet används även för att sprida kunskap om demens till övriga kommuninvånare.

Levnadsberättelsen utgör en grund för det personcentrerade arbetssätt som förbättrar omsorgen för personer med demenssjukdom. Demensteamet informerar under utbildningar om vikten av levnadsberättelsen i den personcentrerade omvårdnaden.

Studiecirkel och informationstillfällen för anhöriga genomförs återkommande av demensteamet. Demensteamet erbjuder varje vår och höst en anhörigcirkel om 3 träffar. Demensteamet arbetar även med enskild stöttning till anhöriga då behov finns. Det kan då

röra sig om stöd och råd vid demensproblematik, stödsamtal samt andra frågor om demenssjukdom och dess symtom. Detta stöd anpassas till varje enskild person.

För att öka teamets synlighet och för att sprida kunskap och nyheter till många finns nätverket DIP (Demens Intresserad Personal) som ses 3-4 ggr per termin där en representant för varje boende och hemtjänstenhet träffas och tillsammans med teamet lyfter aktuella demensfrågor.

Ett månadsbrev skickas ut till all personal inblandad i demensomsorg för att demensfrågorna alltid ska hållas levande.

För att öka innehållet i den demenssjukas vardag har teamet bl.a. aktiveringsboxar och reminiscenslådor till utlåning. I aktiveringslådorna finns t.ex. olika spel, ordspråk och minnesbingo. Reminiscens betyder hågkomst eller minne. Upplevelser från barn- och ungdomsåren finns länge kvar hos den demenssjuke. Med hjälp av igångsättare ("triggers" på engelska), som fotografier och olika föremål, kan kommunikationen underlättas. I lådorna finns olika föremål uppdelade i olika kategorier ex. bröllop, barnsaker, köksföremål och hatta/mössor.

God kompetens hos all personal, teamarbete, att använda levnadsberättelsen och att arbeta enligt de Nationella Riktlinjerna är ledord för teamet.

UTVECKLINGSOMRÅDEN

Vi behöver förbättra vårt stöd till anhöriga, anpassat till olika grupper, till exempel anhöriga till yngre personer med demenssjukdom samt anhöriga till personer från andra länder med demenssjukdom.

Ökad och återkommande handledning och utbildning för personal är ett annat förbättringsområde där vi behöver nå ut med demensteamets stöd till all vår personal.

REFERENSER:

Socialstyrelsen (2014). *Nationell utvärdering- Vård och omsorg vid demenssjukdom 2014*. Hämtad 17/11-15. <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-2-4>

Socialstyrelsen (2010). *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom*. Hämtad 17/11-15. <https://www.socialstyrelsen.se/nationellariktlinjerforvardochomsorgviddemenssjukdom>

Sveriges riksdag (1982). *Hälso -och sjukvårdslagen (1982:76)*. Hämtad 7/12-15. https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Halso--och-sjukvardslag-1982_sfs-1982-763/

Sveriges riksdag (1993). *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)*. Hämtad 7/12-15. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1993387-om-stod-och-ser_sfs-1993-387/

Sveriges riksdag (2001). *Socialtjänstlag, (2001:453)*. Hämtad 7/12-15. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

Söderköpings kommun (2014) *De lokala värdighetsgarantierna*. Hämtade 7/12-15. <http://www.soderkoping.se/globalassets/documents/04-stod-o-omsorg/06-aldreomsorg/vardighetsgarantipdf>

Vårdprocessprogram Demens Östra Länsdelen (2014). *Vårdprogram för basal kognitiv utredning i Östergötland*. Hämtad den 17/11-15. <http://intranet.soderkoping.se/PageFiles/18113/DEMENS/VPP%20Demens%20DokID%202014.251.1.pdf>